

YEREL YÖNETİMLERDE ÇALIŞANLARIN E-DEMOKRASİ VE E-KATILIM ALGISINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ¹

Hakan Gökhan GÜNDOĞDU²

Öz

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ile birlikte, görece gelişmiş ülkelerde e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarının da aynı doğrultuda yaygınlık göstermesi, bu uygulamaları son yıllarda giderek kullanılan bir araç haline getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, yönetime katılmada bilgi ve iletişim teknolojileri temelli etkinlik sağlanması için öngörülen e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları üzerinden Konya Büyükşehir Belediyesi personeli ölçeğinde bir alan araştırmasını içermektedir. Öncelikle çalışmada, e-demokrasi ve e-katılıma ilişkin teorik çerçeve ortaya konmaktadır. Daha sonra araştırmanın örneklemini oluşturan yerel yönetim birimine bağlı 205 personelin e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarına yönelik bakış açıları ve algılamaları tespit edilerek değerlendirilmektedir.

Çalışmanın alan araştırmasına dayalı bölümü için veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmektedir. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerle birlikte e-demokrasi ve e-katılım alanları ile ilgili algıların farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans testi kullanılmıştır. Bu alan araştırması bulgularının sonucu olarak, hem söz konusu personelin e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarını bir katılım aracı olarak görmekte olduğu hem de bu uygulamaların yaygınlaştırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yönetim stratejilerinin oluşmasında vatandaşların elektronik boyutta katılımının sağlanacağı mekanizmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetime Katılma, Bilgi İletişim Teknolojileri, E-demokrasi, E-katılım, Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği.

JEL Kodu: H7, M15, M19.

A RESEARCH ON E-DEMOCRACY AND E-PARTICIPATION PERCEPTION OF THE EMPLOYEES IN LOCAL GOVERNMENTS: THE CASE STUDY OF KONYA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

Along with the widespread use of information and communication technologies nowadays, the fact that practices of e-participation and e-democracy spread in the same direction in the relatively developed countries makes these practices an increasingly used tool in recent years. The aim of this study include a case study in the scale of the Konya Metropolitan Municipality personnel on the practices of estimated e-democracy and e-participation based on information communication technologies in order to provide efficiency of participation to the management. Firstly in the study, the theoretical framework related to e-participation and e-democracy is pointed out. Second, the views and perception of the 205 personnel, who belong to the local government unit which forms the sample of the research, on e-democracy and e-participation are communicated and evaluated.

Survey method is used as a method of data collection for the section based on case-study research of the study. The data that is collected as a result of the survey study is analyzed in SPSS program. Together with descriptive statistical analysis of the data, in order to determine whether perceptions related to e-democracy and e-participation areas differ or not, one-way Anova test for occupational status are used. As a result of the findings of this case study, it is seen that the personnel in question views the e-democracy and e-participation practices as a participation tool and that these practices of dissemination have need to be spread. Moreover, it is understood that there is a necessity for the mechanisms that enable the citizens to participate electronically in the formation of the management strategies.

Key Words: Participation to the Management, Information Communication Technology, E-democracy, E-participation, The Case Study of Konya Metropolitan Municipality.

JEL Classification Code: H7, M15, M19.

¹ Bu çalışma 2014 yılında, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim dalında tamamlanan “Yönetime Katılmada Etkinlik İçin Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanılması: E-Demokrasi ve E-Katılım Bağlamında Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı yüksek lisans tezinin ilgili kısmının yeniden gözden geçirilmesiyle oluşturulmuştur.

² Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi (Fransızca) Bölümü, hakan.gundogdu@marmara.edu.tr

Giriş

Kamu yönetiminde demokrasi anlayışı kadar eski olan katılım kavramı özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte son yıllarda yeniden gündeme gelmiştir. Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sonucunda yönetsel ve toplumu ilgilendiren alanlarda yeni uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, devletin yapısını, işleyişini ve hizmet sunma anlayışını etkileyen ve yönetim anlayışında bir takım paradigma değişikliği yaşanmaktadır. Yaşanan bu paradigma değişimleri ilk olarak, yönetsel ve siyasal anlamda e-devlet uygulamalarıyla belirli bir aşamaya gelmiştir. İkinci olarak, dünyada yaşanan inovasyon ve teknoloji tabanlı gelişmeler e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarını da öne çıkarmıştır. Diğer yandan, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, vatandaşların beklenti ve taleplerini de değiştirmektedir. Bu değişim, yönetimin politika oluşturma ve uygulama süreçlerini de etkilemektedir. Bu bağlamda, e-devlet uygulamaları ile başlayan ve elektronik açıdan demokratik katılım modellerinden olan e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları ile devam eden bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bunun yanında, e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları da şeffaflık ve hesapverebilirlik ilkelerinin benimsenmesine yardımcı olmaktadır.

Vatandaşlara en yakın yönetim birimi olarak yerel yönetimler, demokrasi ve katılım süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Yerel yönetimlerde, bilgi teknolojilerine dayalı e-demokrasi ve e-katılım süreçlerinin vatandaş ile devlet ilişkilerindeki etkisini gözlemlemek daha kolaydır. Bu çalışma, yönetime katılma sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları bağlamında Konya Büyükşehir Belediyesi örneğini incelemektedir. Çalışmada, Büyükşehir belediyesi çalışanlarının e-demokrasi ve e-katılım araçları ve bunların kullanılmasına ilişkin algısının hangi etmenlere göre değiştiği irdelenmektedir.

1. Literatür Özeti

Geleneksel kamu yönetimi anlayışının dayandığı katı, bürokratik ve yeniliklere kapalı olma durumu, bilgi teknolojilerinin kamu yönetiminde kullanılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, bürokratik dikey/hiyerarşik yapılanma ve buna bağlı iletişim ve denetim süreçleri beraberinde vatandaş katılımının engellenmesi, yüksek işlem maliyeti oluşturmaları, verimsiz büyümeye yol açması ve yavaşmacı ilişkilere neden olmasından dolayı değişimi zorunlu hale getirmektedir. Bu sorunlara bir çözüm olarak günümüzde uygulanan e-devlet anlayışı, bilgiye erişim, vatandaşların hizmetlerden daha etkili bir biçimde yararlanmasını kolaylaştırmaktadır (Yıldırım, 2010, s. 21). Yönetimde e-devlet anlayışının ön plana çıkmasında, e-devletin sağladığı yararlar bulunmaktadır. Buna göre, e-devlet anlayışının özellikleri arasında; aktif- müşteri yurttaş, elektronik iletişim, bütünsel ve sürekli hizmet, düşük işlem maliyetleri, verimlilik yönetimi, etkileşim, karar alma ve uygulamaya katılım ile açık devlet anlayışı gelmektedir (Uçkan, 2003, s. 47). Geleneksel devlet anlayışının yerini almakta olan e-devlet anlayışı ile engellerin ortadan kalkması, daha fazla erişilebilir bir devlet, gelişmiş hizmet kalitesi, bilgi sistemlerinin entegrasyonu, vatandaşlara daha fazla saygınlık ile yönetime daha fazla katılım sağlanmaktadır (Odabaş, 2009, s. 12-14). Yönetsel süreçlere katılma ile birlikte, elektronik ortamlardaki katılım ve demokrasi uygulamaları da aynı doğrultuda gelişebilmektedir.

E-demokrasi, temsili demokrasiyi ve demokratik karar verme süreçlerini desteklemektedir. Bu amaçla, vatandaşların katılımının sağlanmasında kişisel bilgisayarlar, mobil telefonlar, interaktif dijital araçlar ve çeşitli erişim imkânları olan internet gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması önem kazanmaktadır (Macintosh, 2004, s. 2).

E-demokrasi esas olarak; katılımcı bir demokrasinin geliştirilmesi ve siyasi faaliyetlere doğrudan katılmaya imkan veren bilgi ve iletişim teknolojilerinin uygulanması olarak ifade edilmektedir (Milakovich, 2010, s. 7).

Siyasal sürecin işleyişiyle ilgili faaliyetlere vatandaşların katılımını sağlayan bir demokratik katılım aracı olması, e-demokrasi kavramının temel öğelerindedir. Çok aktörlü ve çok düzeyli yönetim sürecinde e-demokrasi uygulaması paydaşların bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak karar alma süreçlerine katılımlarına yardımcı olmaktadır (Clift, 2004, s. 2-3).

Uygulamada, e-demokrasi demokratik bir karar verme aracıdır (Li, 2010, s. 145-146). E-demokrasi ile e-devlet kavramları karşılaştırıldığında e-devlet, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yürütme sürecine bağlı yönetimde ve hizmet sunumunda kullanılmasıdır. E-demokrasi ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin yasama ve yargı süreçlerine bağlı yönetimde ve hizmet sunumunda kullanılması olarak ifade edilmektedir (Stahl, 2005, s. 5). Buna karşılık, e-devlet, devletin vatandaşlara yönelik hizmet sağlamasında vatandaşlara arz yönlü bir uygulama olarak tanımlanmaktadır. E-katılım ise vatandaşların, devletin yönetsel işleyişinde talep yönünü oluşturan bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır (Karkın & Çalhan, 2011, s. 61).

E-katılım esas olarak vatandaşları, sivil toplum kuruluşlarını ve diğer demokratik oluşumları kamusal süreçlerde, etkin vatandaş katılımının sağlanması amacıyla bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Macintosh & Whyte, 2008, s. 20). Öte yandan e-katılım; bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla karar verme ve politika belirleme sürecinde karar vericiler ile vatandaşların buluşması olarak değerlendirilmektedir (Sanford & Rose, 2007, s. 407). Bunun yanında, e-katılım hem sivil toplum hem de yönetim ve resmi politika alanları arasındaki teknoloji odaklı etkileşimin esas olduğu vatandaş odaklı ve vatandaşların dijital yollarla yönetime katılmalarını sağlayan mekanizmalar sunması olarak ifade edilmektedir (Sæbø, Rose & Leif, 2008, s. 402-403).

Yukarıdaki e-demokrasi ve e-katılıma ilişkin açıklamalar temelinde; bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ile vatandaşların doğrudan demokratik uygulamalara aktif bir katılım sergileyebilecekleri imkanlar artmaya başlamıştır. Vatandaşların aktif katılımının sağlanması ile ilgili birtakım e-katılım uygulamaları bulunmaktadır. Bu bağlamda, e-katılıma ilişkin uygulama örnekleri ile ilgili olarak; AB'nin "*Your Voice in Europe*", ABD'nin "*We the People*", Singapur'un "*Reach*" ve Güney Kore'nin "*e-People*" uygulamaları başlıca örnekler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu e-katılım uygulamaları, vatandaşların taleplerinin elektronik ortamda ve katılımcı bir şekilde gerçekleştirilebileceği mekanizmaları sağlaması bakımından önem arz etmektedir (Gündoğdu, 2016, s. 1921-1923).

Literatürde, e-demokrasi ve e-katılıma ilişkin diğer araştırmalarda, ABD'de vatandaşların kamu politikaları hakkında görüşlerinin dikkate alındığı ve "e-yasa yapma girişimi" (*e-rulemaking initiative*) olarak ifade edilen bir e-demokrasi ve e-katılım uygulamasından³ söz edilmektedir (Coleman & Norris, 2005). Bunun yanında, İsveç yerel yönetimlerinde, e-demokrasi ve e-katılıma yönelik uygulama örnekleri bulunmaktadır. Göteborg "çevrimiçi forumu" ve Malmö "e-dilekçe girişimi" (*e-petitions initiative*) bu örnekler arasında olmakla birlikte Kalix, Malmö ve Sigtuna gibi kentlerde çevrimiçi e-müzakerelerde gerçekleştirilmiştir. Göteborg kenti "çevrimiçi forumu", kentin yeniden planlanması ile ilgili vatandaşların görüş ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla kullanılmıştır. Söz konusu "çevrimiçi forumla" ilgili olarak vatandaşlar; kent hayatı, konut, ulaşım, çevre gibi konularda görüşlerini açıklama olanağı bulmuşlardır (Karlsson, Åström & Jonsson, 2013, s. 12-14).

Bu konuda yapılan bir diğer çalışmada, yerel yönetimlerdeki iktisadi kuruluşlar ile ulusal anayasa hazırlanmasında vatandaş katılımı süreçleri irdelenmiştir (Freeman & Quirke, 2013, s. 145-148). Buna göre, ilk örnek olayda İngiltere'nin Milton Keynes kentinde yerel hükümete gençlerin katılımını arttırmak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması incelenmiştir. Kentteki

³ (bakınız, <http://www.regulations.gov/aboutProgram>)

genç nüfusun fazlalığından dolayı yerel hükümetin web sitesinde, gençlerin özellikle ulaşım ve iş fırsatları ile ilgili kaygılarını dile getirebilecekleri ve farklı fikirlerini sunabilecekleri bir çevrim içi gençlik konseyi oluşturulmuştur. Ayrıca, sanal ortamdaki bu gençlik konseyi yaklaşık 2.500 kişinin e-oylama yoluyla belirlediği kişilerden oluşmuştur. E-katılıma ilişkin bu uygulama, “*My Say MK*”⁴ adlı web sitesine katılım sağlayan gençlerin yönettiği ve onların talepleri üzerinden yerel hükümetin geliştirdiği bir e-katılım uygulaması olması nedeniyle önem arz etmektedir. İkinci örnek olayda, İzlanda Anayasası’nın yeniden düzenlenmesinde vatandaşlar tarafından seçilmiş konseyin anayasa ile ilgili taslak maddelerin web sitesi⁵ aracılığıyla hazırlanmasıdır. Söz konusu e-katılım uygulaması ile bu taslak maddelerin yayınlanarak çevrimiçi bir şekilde vatandaşların görüşlerinin alınması sağlanmaktadır. Bu uygulama örnekleri, vatandaşların elektronik ortamda aktif katılımında bulunabilmeleri açısından önemli olmalarının yanı sıra e-demokrasi ve e-katılım yolunda atılan adımlar olarak dikkati çekmektedirler.

Son olarak, ABD yerel yönetimlerinde e-demokrasi ve e-katılımla ilgili ülke çapında yapılan bir araştırma bulguları birtakım sonuçlar ortaya koymaktadır (Norris, 2007). Söz konusu araştırmanın içeriği, alan araştırması yöntemiyle çoğunluğu ABD’deki yerel yönetim çalışanlarının e-demokrasi ve e-katılıma ilişkin görüşlerine dayanmaktadır. Bunlar içerisinde, yerel yönetimlerin e-katılım mekanizmalarını hangi düzeyde uyguladıkları ve bu konuda vatandaşların hangi düzeyde aktif katılım sağlayabildiklerine dair veriler bulunmaktadır. Ayrıca yerel yönetim çalışanları ve vatandaşların e-katılımı kullanmaları değerlendirilmiştir. Bunun yanında, araştırmanın genelinde araştırmaya katılan %62.3’lük (76 Kişi) kısmı oluşturan yerel yönetim çalışanlarının e-demokrasi ve e-katılım düşüncelerinin belirlenmesi ön plana çıkmıştır. Araştırmada, yerel yönetimlerin e-katılımla ilgili geleceğe yönelik planlarının % 83.3 oranında olmadığı sonucu çıkmıştır. Genel olarak bu veriler, ABD’deki yerel yönetimlerin hem web siteleri hem de e-katılımla ilgili hizmetlerde yetersizliklerini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, araştırmada yerel yönetim çalışanları e-katılım uygulamalarının iş yüklerini arttırdığını ifade etmişlerdir. Fakat yerel yönetim çalışanları, vatandaş katılımını sağlaması açısından e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları hakkında olumlu görüş belirtmişlerdir (Norris, 2007, s. 147-152). Bu araştırmanın daha güncel verilerinin bulunduğu bir diğer araştırmada, yerel yönetim çalışanları e-demokrasi ve e-katılımla ilgili finansman eksikliğinin ön planda olduğunu ifade etmişlerdir (Norris & Reddick, 2013). Buna ek olarak, bu araştırmanın diğer sonuçları; e-demokrasi ve e-katılımla ilgili vatandaşların taleplerinin eksik olması %46 oranında ve seçilmiş yetkililerin bu konuda katılımcı bir anlayışta olmamaları ise %42 oranındadır. Her iki araştırmada ABD örneğinde e-demokrasi ve e-katılımın yetersizliklerini ortaya koymuştur (Norris, 2007, s. 147-152; Norris & Reddick, 2013, s. 45-46). Sonuç olarak, söz konusu araştırmalar ABD özelinde, e-demokrasi ve e-katılımın yaygınlaştırılması için hem yerel yönetimlerde hem de vatandaş nezdinde katılımının desteklenmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

2. E-Demokrasi ve E-Katılım Algısına İlişkin Bir Araştırma: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği

Daha önce ifade edildiği gibi yerel yönetimler vatandaşlara en yakın yönetim birimi olarak e-demokrasi ve e-katılım konularında yapılması öngörülen çalışmalarda daha aydınlatıcı bilgi sağlamaktadır. İkinci olarak, Türkiye’de özellikle son yirmi yıldır büyükşehir belediyelerinin sayısı artmaktadır ve büyükşehir yönetimleri gerek kaynak gerekse donanım olarak hizmet sunumu ve katılım talebi yönlerinden öne çıkmaktadırlar. Üçüncü olarak, Konya şehri gerek nüfus, ekonomik gelişim (özellikle sanayi gelişimi) ve Anadolu’nun köklü tarihsel zenginliklerine sahip

⁴ (bakınız, <http://www.miltonkeynes.gov.uk/positiveactivities>)

⁵ (bakınız, <http://stjornlagarad.is/starfid/>)

olması gerekse ilk kurulan büyükşehirlerden biri olması nedeniyle önem taşımaktadır. Son olarak, çalışmanın kolaylığı çerçevesinde Konya Büyükşehir Belediyesi örnek olarak alınmıştır.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Vatandaşlara devlet eliyle çevrimiçi hizmet sunan e-devlet uygulamalarının yanı sıra gelişme gösteren e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları, vatandaşların çevrimiçi olarak siyasal katılım göstermelerine yardımcı olmaktadır.

Çalışma, e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarının bilinirliğini ve farkındalığını, katılımcıların bu konu ilgili algı düzeylerini tespit etmek ve hangi etmenlerin (sosyo-demografik özellikler) bu algıyı etkilediğini (aralarındaki ilişkiyi) irdelemektedir. Ayrıca, bu araştırma, vatandaşların katılımcı demokratik kültüre elektronik yolla katkı sağlayabileceği mekanizmalar oluşturması nedeniyle önem taşımaktadır.

2.2. Araştırmanın Modeli ve Örneklem

Araştırmanın modeli, nitel ve nicel araçların kullanımına dayanmaktadır. Özellikle, birincil araştırma ve sonuçları için yapılmış ankette nicel yöntem kullanılmaktadır. Bu araştırma genel tarama modelinde olup; çalışmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasında karşılaştırmalı ilişkiyi tarama yapılmıştır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışanların (memur, uzman yardımcısı, uzman, şube müdürü ve yöneticiler) e-demokrasi ve e-katılımın özellikleri, geliştirilmesi ve alanları ile ilgili yargıları anket yoluyla tespit edilmiştir. Ayrıca, söz konusu çalışanların e-katılımı engelleyen sebeplerle ilgili yargılar hakkında ne derece bilgiye sahip oldukları ve bu bilgiler ile mesleki özellikler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Temmuz 2014 tarihinde alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini, Konya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışan 1265 memur oluşturmaktadır. Örneklem, tesadüfi yöntemle belirlenmiştir. Yüz yüze anket uygulamasına araştırma evreninin % 16'sını oluşturan çeşitli unvan ve düzeyde 205 memur katılmıştır.

2.3. Araştırma Formu ve Ölçüm Araçları

Alan araştırmasında kullanılan anket, 4 ana bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde, katılımcılara ait kişisel veriler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve mesleki unvan) ile katılımcıların bilgisayar ve internet ile tanışıklığını ölçmeye dayalı sorularla, e-demokrasi ve e-katılıma ilişkin genel bilgi düzeyleri ve düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Üçüncü bölümde, araştırmaya katılanların e-demokrasi ve e-katılımın faydaları ve uygulamaya yönelik özelliklerinin değerlendirilmesi ve bu araçların kullanılmasını engelleyen faktörlerin tespit edilmesine yönelik sorular düzenlenmiştir. Bu bölümde daha önceki araştırmalarda (Re, 2010, s. 63-66) kullanılan e-demokrasi ve e-katılım ölçeği temel alınmıştır. Ayrıca, araştırma evrenine bağlı örnekleme uyarlanmış ve uygulanmıştır. Toplumsal araştırmalarda deneklerin araştırma ile ilgili yargılara ne derece katıldığını tespit etmeye yönelik ve güvenilirliği yüksek bir ölçek olan 5'li "Likert Ölçeği" (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum/Fikrim Yok, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Anketin son bölümünde ise, araştırmaya katılanların e-demokrasi ve e-katılımın kalite kriterlerinin (koordinasyon, kontrol, bilgi paylaşımı ve şeffaflık) değerlendirilmesine yönelik bir ölçek kullanılmıştır (Re, 2010, s. 63-66).

2.4. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Bu çalışma için hazırlanan ve uygulanan, soru kâğıdında yer alan e-demokrasi ve e-katılım algısına yönelik sorular, sadece memurların "eğitimsel arka plan" değişkeni ile ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Bu sınırlamanın temel varsayımı, bazı mesleklerin e-uygulamalara yönelik algılarıdır. Buna yönelik hipotezlerle elde edilen veriler SPSS 15.0 istatistik paket programı kullanılarak

elektronik ortama aktarılmıştır. Belirlenen araştırma sorularına cevap aramak ve oluşturulan hipotezleri sınamak için veriler uygun istatistiksel analizlere tabii tutulmuştur. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerle birlikte e-demokrasi ve e-katılım alanları ile ilgili algıların farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla eğitim durumu için tek yönlü varyans testi (*one way anova test*) kullanılmıştır.

2.5. Araştırmanın Hipotezleri

E-demokrasi ve e-katılımla ilgili araştırmanın varsayımları ve hipotezleri aşağıda belirtilmektedir. Bu çalışmanın genel varsayımları şunlardır: Kamu kuruluşları personelinin eylemlerinde ve onların koordine edilmesinde e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur. Vatandaşların gereksinimleri ile ilgili konular elektronik olarak giderildiğinde kamu kurumları daha hızlı ve etkili yanıtlar üretebilmektedir. E-demokrasi ve e-katılım vatandaşların demokratik kurallara olan güvenlerini artırır. Eğitim, vatandaşların genel olarak demokrasi ve katılım konularında bilinçlenmelerinde doğrudan etki eden unsurlardandır (Turan, 1986; Eroğul, 1999, s. 58). Bu genel bulgudan yola çıkarak; kamu yönetiminde yeni yaklaşımların uygulanması, çalışanların meslek ve unvanları ile ilişkilendirilebilir. Uzmanlık gerektiren teknik konularda çalışanların yeniliklere daha açık oldukları varsayılabilir. İkinci olarak, kamu görevlilerinin yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde e-demokrasi ve e-katılım gibi araçların uygulanmasında geliştirdikleri algı ve yaklaşımın çalışanların, diğer unsurlar (cinsiyet, meslek ve yaş vb.) saklı tutulduğunda eğitim düzeyleri ile yakından ilişkili olduğu varsayılabilir. Eğitimli bireylerin yeni yaklaşımlara ve yeniliklere daha açık, uyumlu ve yeterli oldukları aşikârdır (İşcan& Karabey, 2007). Bu genel varsayımlar ışığında, verilerin analizinde aşağıdaki özel hipotezler sınanmıştır.

H₁: E-demokrasi ve e-katılım boyutları ile yerel yönetim çalışanlarının mesleki unvanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H₂: E-demokrasi ve e-katılım süreçleri ile yerel yönetim çalışanlarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

2.6. Araştırmanın Bulguları ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, Konya Büyükşehir Belediyesinde çalışan 205 yerel yönetim çalışanlarına yapılan anketin değerlendirilmesine, betimleyici istatistik tablolarına ve yorumlarına yer verilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
Erkek	145	70.7	Lise	33	16.1
Kadın	60	29.3	Ön Lisans	37	18.0
Toplam	205	100.0	Lisans	110	53.7
Mesleki Unvan	Frekans	Yüzde	Lisansüstü	25	12.2
Memur	175	85.4	Toplam	205	100.0
Uzman Yrd.	3	1.5	Yaş	Frekans	Yüzde
Uzman	16	7.8	18-25 yaş	28	13.7
Üst düzey yönetici	11	5.4	26-40 yaş	135	65.9
Toplam	205	100.0	40 ve üzeri yaş	42	20.5
			Toplam	205	100.0

Ankete katılan bireylerin demografik özellikleri (cinsiyet, mesleki unvan, eğitim düzeyi ve yaş) yukarıdaki Tablo 1’de gösterilmektedir. Bu tabloya göre katılımcıların % 100’ünün (205 kişi) ilgili soruya cevap verdiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların % 70.7’sini erkekler, % 29.3’ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Sonuçlar değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Tabloya göre katılımcıların % 13.7’si 18-25 yaş aralığında, % 65.9’u 26-40 yaş aralığında, % 20.5’i 40 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre ankete katılanlar arasında en kalabalık grubu, % 65.9 oranla 26-40 yaş aralığındaki grup oluşturmaktadır.

Katılımcıların eğitim durumu verilerine göre, % 53.7 ile en yüksek oranın lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların % 16.1’i lise, % 18.0’ı ön lisans ve % 12.2’si ise lisansüstü mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında ankete katılanların yarısından daha fazlasının lisans mezunu olduğu yorumu yapılabilir. Katılımcılar mesleki unvan açısından yukarıdaki tabloya göre kategorize edildiğinde, katılımcıların % 85.4’ünün memur, % 1.5 uzman yardımcısı, % 7.8 uzman ve % 5.8’nin ise üst düzey yönetici oldukları anlaşılmaktadır. Betimleyici istatistik sonuçları incelendiğinde; katılımcıların çok yüksek oranda memur olduğu görülmektedir.

Katılımcıların, bilgisayar kullanma sıklıkları; 5 üzerinden ortalama 4.39 ve interneti kullanma sıklıkları ise yine 5 üzerinden ortalama 4.40 olması; katılımcıların bilgisayar ve interneti aktif olarak kullandıkları sonucunu vermektedir. Günümüzde bilgisayar ve internet kullanımının giderek artmasının yanında esas olarak bunların hangi amaçla kullandığı sorusu önemli bir yer edinmektedir. Bu amaçla e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarının farkındalığının ve kullanımının artırılabilmesi için bilgisayar ve internet kullanımını yüksek oranlarda olması önem arz etmektedir.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, “İnternetin, demokrasinin gelişimine katkı sağladığına inanıyor musunuz?” sorusuna cevap verenlerin % 82 oranında evet demesi ayrıca katılımcıların, e-demokrasi ve e-katılımın geliştirilmesi ve özelliklerine ilişkin yargılara da olumlu bakmaları; e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarının yaygınlaşması durumunda vatandaşların bu uygulamaları benimsemelerinin kolay olacağını göstermektedir.

Araştırmaya katılanların, bilgisayar kullanma sıklığının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin veriler elde edilmiştir. Buna göre eğitim durumu ile bilgisayar kullanma

sıklığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yani eğitim seviyesi arttıkça bilgisayar kullanma sıklığının da doğru oranda arttığı gözlemlenmektedir.

Araştırmanın göze çarpan diğer bir bulgusu ise, katılımcıların e-demokrasi ve e-katılımın dört temel boyutuna (koordinasyon, kontrol, bilgi paylaşımı, şeffaflık) ilişkin istatistiklerde şeffaflık boyutuna en fazla önemi vermeleridir. Buna göre katılımcıların açık, hesap verebilir uygulamalara daha fazla itibar ettiği sadece hesap soran değil, aynı zamanda hesap veren devlet anlayışını görmek istedikleri sonucuna varılabilmektedir.

Bir başka araştırma bulgusuna göre, “E-demokrasi ve e-katılım terimini biliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların % 67.8 evet demesine rağmen e-demokrasi ve e-katılım alanlarından, ülkemizde genellikle yerel yönetimlerin uyguladığı e-anket ve e-dilekçe gibi uygulamalar hariç tutulmak üzere fazla haberdar olmadıkları gözlemlenmektedir. Burada vatandaşların söz konusu alanlar hakkında bilgilendirilmesi ile farkındalığa sahip olmaları sonucu e-demokrasi ve e-katılım uygulamalarının toplumda önemli bir yer edinebileceği ve yöneticilerinde bu yönde adım atmasına yol açabileceği yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 2: E-Demokrasi ve E-Katılım Boyutları İlgili Yargıların Mesleki Unvanlara Duruma Göre Dağılımı

MESLEKİ UNVANLAR		Memur			Uzman Yrd.			Uzman			Üst Düzey Yönetici		
YARGILAR	ANOVA	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD
E-demokrasi ve e-katılım her kamu kurumunda bütüncül bir bilgi sisteminin gelişmesini öngörür.	F=0.62, sd=3, p=0.602, p>0.05	174	3.68	0.83	3	3.66	0.57	16	3.37	1.08	11	3.63	1.12
Kamu kuruluşlarının tüm bilgi sistemlerinde, e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur.	F=2.32, sd=3, p=0.076, p>0.05	174	3.73	0.85	3	3.33	1.15	16	3.18	1.27	11	3.36	1.20
Vatandaşların gereksinimleri ile ilgili konular elektronik olarak iletildiği zaman kamu kurumları çok daha verimli geri dönüş yapabilmektedir.	F=3.72, sd=3, p=0.012, p<0.05	175	3.84	0.91	3	2.66	0.57	16	3.18	1.42	11	3.81	0.60
Kamu kurumları personeli eylemlerinde ve onların koordine edilmesinde e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur.	F=5.21, sd=3, p=0.002, p<0.05	174	3.50	0.98	3	2.00	1.00	15	2.66	1.11	11	3.45	1.21
E-demokrasi ve e-katılım vatandaşlar tarafından merkezi (ve yerel) hükümetin kontrol edilmesini artırmaktadır.	F=1.69, sd=3, p=0.169, p>0.05	172	3.43	1.06	3	4.00	1.00	16	2.87	1.14	11	3.36	0.80
E-demokrasi ve e-katılımda vatandaşlar internet yoluyla siyasilerin faaliyetlerini kontrol edebilir ve kendi görüşlerini ifade edebilirler.	F=2.44, sd=3, p=0.065, p>0.05	170	3.71	1.02	3	4.00	1.00	16	3.06	1.28	11	3.27	1.10
E-danışmanlık, e-mevzuat ve e-dilekçe belediyelerin işlevlerini kontrol etmek için vatandaşlara yardımcı olmaktadır.	F=2.02, sd=3, p=0.112, p>0.05	172	3.70	0.83	3	4.33	0.57	15	3.20	1.32	11	3.63	1.20
Kişisel veriler e-demokrasi ve e-katılımda korunmaktadır.	F=0.53, sd=3, p=0.656, p>0.05	173	3.12	0.90	3	3.00	1.00	16	2.93	1.12	11	2.81	1.25
Kurumlar arası veri aktarımına, e-demokrasi ve e-katılım araçları yardımcı olmaktadır.	F=0.03, sd=3, p=0.992, p>0.05	173	3.52	0.85	3	3.66	0.57	16	3.50	1.09	11	3.54	1.29
E-mevzuat kanunun uygulanmasını kolaylaştırır.	F=0.30, sd=3, p=0.820, p>0.05	172	3.73	4.03	3	4.00	1.00	16	3.06	1.12	11	2.90	0.53
E-anket tamamen güvenilir ve geçerli bir uygulamadır.	F=2.47, sd=3, p=0.062, p>0.05	171	2.98	1.03	3	3.33	1.52	15	2.53	0.99	11	2.27	1.00
E-demokrasi ve e-katılım vatandaşların demokrasi kurallarına olan güvenlerini artırır.	F=3.77, sd=3, p=0.012, p<0.05	173	3.59	0.98	3	1.66	1.15	16	3.56	0.89	11	3.54	1.12
E-katılım siyasi kararları daha şeffaf hale getirir.	F=0.08, sd=3, p=0.971, p>0.05	175	3.76	1.08	3	4.00	0.00	16	3.68	1.30	11	3.81	1.25

Bu araştırmada, özel olarak sınıadığımız hipotezlere yönelik bulgular aşağıda açıklanmaktadır. Katılımcıların, e-demokrasi ve e-katılım boyutları ile ilgili algılarının mesleki unvan durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, tek yönlü varyans testi (Tablo 2) yapılmıştır. Ayrıca, araştırmanın genel varsayımları doğrultusunda, e-demokrasi ve e-katılım

boyutları ile ilgili geliştirdiğimiz yargılar katılımcıların (deneklerin) verdiği yanıtlara göre sınıanmıştır.

Çoklu karşılaştırma tablosu verilerine göre, e-demokrasi ve e-katılım boyutları ile ilgili “Vatandaşların gereksinimleri ile ilgili konular elektronik olarak iletildiği zaman kamu kurumları çok daha iyi geri dönüş yapabilmektedir” (F=3.72, sd=3, p<0.05) yargısı, gözleme dayalı bir anlam içermektedir. “Kamu kuruluşları personelinin eylemlerinde ve onların koordine edilmesinde e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur” (F=5.21, sd=3, p<0.05), ifadesi ise olması gereken ve isteğe bağlı bir anlam içermektedir. Bunun yanında, istatistiki açıdan “E-demokrasi ve e-katılım vatandaşların demokrasi kurallarına olan güvenlerini artırır” (F=3.77, sd=3, p<0.05) ifadesinin de gözleme dayalı bir anlam içermektedir. Buna göre, hem araştırmanın varsayımlarına uygun olarak hem de *Hipotez 1*'de ifade edilen e-demokrasi ve e-katılım boyutları ile yerel yönetim çalışanlarının mesleki unvanları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

“Vatandaşların gereksinimleri ile ilgili konular elektronik olarak iletildiği zaman kamu kurumları çok daha iyi geri dönüş yapabilmektedir” ifadesine verilen yanıtlarda memurların ortalaması 3.84, uzman yardımcılarının ortalaması 2.66, uzmanların ortalaması 3.18 ve üst düzey yöneticilerin ortalaması ise 3.81'dir. Memurların uzman ve uzman yardımcılara göre daha yüksek değerlerde olumlu yanıt vermeleri, doğrudan hizmet alanlar ile iletişim ve ilişkide bulunmalarından kaynaklanabilir. Diğer yandan, yöneticilerin ya kurumsal hiyerarşik iletişim kanallarından ya da doğrudan hizmet alanlar ile iletişime geçmelerinden (sosyal medya dahil) geri dönüş sürecine ilişkin olarak e-devletin olumlu etkisini benimsedikleri görülmektedir. Uzmanlar, öncelikle hizmet sürecine ilişkin olarak geri besleme sürecinden doğrudan etkilenen kişiler değillerdir. İkinci olarak, çalıştıkları alan ve kendilerinden beklenenler daha özgül bir nitelik taşıdığından her zaman geri dönüş gereksinimi duymayabilirler. Bununla birlikte, yeni kamu yönetimi anlayışında, uzmanlığın yönetim sürecinde, her türlü iletişim/etkileşim yol ve yöntemini öngörmesi beklenir. Bu nedenle, çalışmamızda uzman ve uzman yardımcılarının yanıtlarının ortalama değerlerinin düşüklüğü, çalışma süreleri ve deneyim düzeyleri ile ilişkilendirilebilir. Bir başka deyişle, kıdemsiz ve deneyimsiz “uzman” ve “uzman yardımcıları” e-devletin geri dönüş konusundaki etkisini yeterince geliştirmemiş olabilirler.

“Kamu kuruluşları personelinin eylemlerinde ve onların koordine edilmesinde e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur” adlı yargıya cevap veren katılımcılar mesleki gruplar içerisinde sıralandığında memur ile uzman arasında anlamlı biçimde farklılaşma olduğu saptanmıştır. Bu yargıya katılımcıların verdiği cevaplara göre oluşturulan ortalamaların mesleki gruplara göre dağılımı şu şekildedir; memurların ortalaması 3.50, uzman yardımcılarının ortalaması 2.00, uzmanların ortalaması 2.66 ve üst düzey yöneticilerin ortalaması ise 3.45'dir. Yukarıdaki e-demokrasi ve e-katılım boyutuna ilişkin yargıya yönelik yapılan değerlendirmelere benzer bir açıklamayı bu yargıya yönelik olarak yapmakta olanaklıdır. Koordinasyon, kamu kuruluşlarında yaşamsal ve önemli bir unsurdur. Bununla birlikte, yetersiz koordinasyon yapıları özellikle memur statüsünde çalışan kamu görevlilerinin iş başarım ve verimini, ayrıca işten tatmin düzeylerini de olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu nedenle, memurlar bu yargıya diğer mesleki unvanlara göre daha yüksek oranda olumlu yanıt vermişlerdir. Uzmanların koordinasyon konusuna daha az olumlu yaklaşımlarının nedenleri mesleki tutuculuk ve bağımsız/özerk hareket etme yaklaşımını öngörmelerinden kaynaklanabilir. Öte yandan, üst düzey yöneticilerin koordinasyon ve e-devlet ilişkisine yeterince olumlu yaklaşmamaları kurumsal bir eksikliğin yansıması ve yine kendi birimlerinin bağımsızlık/özerkliğine yönelik tutumlarından kaynaklanmış olabilir.

Son olarak, “E-demokrasi ve e-katılım vatandaşların demokrasi kurallarına olan güvenlerini artırır” adlı yargıya cevap veren katılımcılar (denekler) mesleki gruplar (unvanlar) içerisinde

sıralandığında uzman yardımcısı ile uzman, memur ve üst düzey yönetici arasında anlamlı biçimde farklılaşma olduğu saptanmıştır. Bu yargıya katılımcıların verdiği cevaplara göre oluşturulan ortalamaların mesleki gruplara göre dağılımı şu şekildedir; memurların ortalaması 3.59, uzman yardımcılarının ortalaması 1.66, uzmanların ortalaması 3.56 ve üst düzey yöneticilerin ortalaması ise 3.54'dir. Demokrasi, katılım ve güven ilişkisi, vatandaşın sistemin değer ve normlarına olan bağlılığını dolayısıyla güvenini artırır (Dagger, 1997). Kuşkusuz, e-demokrasi ve e-katılım mekanizmaları kolaylaştırıcı unsurlar olarak vatandaşların sistem (siyasal/yönetmel) ile bütünleşmesini, sistemin değerlerine sahip çıkmasına ve sisteme ilişkin güvenlerinin artmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte, bu ifadeye verilen yanıtların farklılaşmasında, katılımcıların (deneklerin) demokrasi, katılım ve güven ilişkilerine yönelik kişisel değer, tutum ve davranışlarının etkisini de göz ardı etmemek gerekir. Sonuç olarak, e-demokrasi ve e-katılımın boyutları ile ilgili anlamlılığı belirlenen ilk iki yargıda memurlar ile yöneticiler, son yargıda da hem memur ile yöneticiler hem de uzmanlar "Katılıyorum" seviyesine yakın yanıtlar verdiği tespiti yapılabilmektedir.

Tablo 3: E-demokrasi ve E-katılım Süreçlerine İlişkin Yargıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

EĞİTİM DURUMLARI		Lise			Ön Lisans			Lisans			Lisansüstü		
YARGILAR	ANOVA	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD	N	\bar{X}	SD
Karar verme süreçlerine vatandaşların katılımının artırılması	F=4.15, sd=3, p=0.007, p<0.05	27	3.69	1.27	34	3.91	1.19	104	4.12	1.00	22	4.63	0.49
Karar verme süreçlerine tüm vatandaşların dahil edilmesi	F=2.43, sd=3, p=0.067, p>0.05	27	3.62	1.32	34	3.50	1.18	104	3.74	1.12	22	4.31	0.89
Bilginin doğrudan yayılmasını sağlama	F=0.91, sd=3, p=0.435, p>0.05	26	3.92	1.09	35	4.11	0.83	103	4.04	1.00	22	4.36	0.78
Güçlü sosyal ağ grupları oluşturma	F=1.36, sd=3, p=0.254, p>0.05	27	3.59	1.39	33	4.15	0.83	102	3.95	1.07	22	4.00	1.02
Politikacılar üzerinde denetimi artırma	F=1.15, sd=3, p=0.328 p>0.05	27	3.77	1.31	34	4.00	0.85	105	3.91	1.12	22	4.31	0.71

Katılımcıların, e-demokrasi ve e-katılımın geliştirilmesine ilişkin yargılar hakkındaki algılarının eğitim duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tablo 3'de tek yönlü varyans testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma tablosu verilerine göre, e-demokrasi ve e-katılımın geliştirilmesine ilişkin yargılardan "Karar verme süreçlerine vatandaşların katılımının artırılması" ifadesinin anlamlı olduğu saptanmıştır (F=4.15, sd=3, p<0.05). Buna göre, *Hipotez 2* ifadesi (E-demokrasi ve e-katılım süreçleri ile yerel yönetim çalışanlarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) tek yönlü varyans testine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmış olup kabul edilmiştir. Ayrıca bu söz konusu yargıya cevap veren katılımcılar eğitim durumlarına göre sıralandığında lise mezunları ile lisansüstü mezunları arasında anlamlı biçimde farklılaşma olduğu saptanmıştır. Söz konusu yargıya katılımcıların verdiği cevaplara göre oluşturulan ortalama, eğitim durumuna göre şu şekildedir; lise mezunlarının ortalaması 3.69, ön lisans mezunlarının ortalaması 3.91, lisans mezunlarının ortalaması 4.12 ve lisansüstü mezunlarının ortalaması ise 4.63'dür.

“Karar verme süreçlerine tüm vatandaşların dâhil edilmesi” yargısına cevap veren katılımcılar ise eğitim durumlarına göre sıralandığında ön lisans ile lisansüstü arasında anlamlı biçimde farklılaşma olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, memurların vatandaşların katılımını desteklemekle birlikte; karar sürecinin kapalı olmasını tercih ettiklerini göstermektedir. Söz konusu yargıya katılımcıların verdiği cevaplara göre oluşturulan ortalama, eğitim durumuna göre şu şekildedir; lise mezunlarının ortalaması 3.62, ön lisans mezunlarının ortalaması 3.50, lisans mezunlarının ortalaması 3.74 ve lisansüstü mezunlarının ortalaması ise 4.31’dir. Sonuç olarak, bu söz konusu iki yargıya cevap veren katılımcılardan, eğitim durumu lisansüstü mezunu durumunda olanlar “Kesinlikle Katılıyorum” seviyesinde, diğer eğitim durumunda olanlar (lise mezunları, ön lisans mezunları ve lisans mezunları) ise ağırlıklı olarak “Katılıyorum” seviyesinde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Kamu kurumlarındaki hizmetlerin daha hızlı görülmesi isteği ile başlayan e-devlet uygulamaları beraberinde demokrasinin elektronik boyutta gerçekleştirilebileceği, vatandaşların görüş ve düşüncelerinin yönetim tarafından önemsendiği uygulamaları etkilemiştir. Bu gelişmeler sonucunda, dünyada bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak e-demokrasi ve e-katılım uygulamaları da giderek yaygınlaşmıştır. Bu çalışmanın amacı, yerel yönetimlerde çalışanların e-demokrasi ve e-katılımın boyutları ve süreçlerine ilişkin algılamalarının ortaya çıkarılmasıdır. Bu doğrultuda, çalışmanın dikkat çeken en önemli bulguları, e-demokrasi ve e-katılım boyutları ve süreçlerinin yerel yönetim çalışanlarının mesleki unvanlarına ve eğitim durumlarına göre değiştiğinin tespit edilmiş olmasıdır. Çalışmada, mesleki unvan açısından farklılaşmanın bulunduğu ve e-demokrasi ve e-katılım boyutları ile ilgili anlamlılığı belirlenen ilk iki yargıda memurlar ile yöneticiler, son yargıda da hem memur ile yöneticiler hem de uzmanlar nispeten daha olumlu yanıtlar vermişlerdir. Araştırmanın dikkat çeken diğer bir sonucu, e-demokrasi ve e-katılım süreçlerine ilişkin yargılara verilen cevaplarda, eğitim düzeyi arttıkça e-demokrasi ve e-katılım sürecine desteğin daha da arttığı ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, eğitim düzeyinin katılım üzerindeki etkisi tespit edilmiştir.

Bu alan araştırmasında elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye’de e-demokrasi ve e-katılımın uygulanabilmesi için literatür özetinde de yer alan ABD örneğinde olduğu gibi hem yerel yönetimlerde hem de vatandaş nezdinde katılımın desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu doğrultuda, vatandaş katılımını da artıracak bir şekilde tüm paydaşların (üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşlar) e-demokrasi ve e-katılım için yasal alt yapının hazırlanmasına katkı sağlamalarının önemli olduğu aşikardır. Son olarak, bu çalışmanın elde ettiği veriler ışığında yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında, çalışmanın yönetsel eksikliklerini de gidererek yeni bir saha çalışması ile sınanması ihtiyacı duyulmaktadır.

Kaynakça

- Coleman, S. & D. Norris (2005). "A New Agenda for e-Democracy". *International Journal of Electronic Government Research*, 1: 69-82.
- Dagger, R. (1997). *Civic Virtues: Rights, Citizenship and Republican Liberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Eroğul, C. (1999). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Freeman, J. & Quirke, S. (2013). "Understanding e-democracy: Government-led initiatives for democratic reform". *eJournal of eDemocracy and Open Government*, 5(2), 141-154.

- Gündoğdu, H. G. (2016). "Yönetime Katılmada Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanılması: E-Katılım". içinde Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H. T., Sağır H. & Navruz M. (Ed.), *13. Kamu Yönetimi Forumu (Kayfor)*, 15-17 Ekim 2015-Konya, Bildiriler Kitabı, s. 1915-1927, Konya-Selçuk Üniversitesi.
- İşcan Ö. F. & Karabey N. C. (2007). "Örgüt İklimi ve Yeniliğe Destek Algısı Arasındaki İlişki". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2): 103-116.
- Karkın, N. & Çalhan, H. S. (2011). "Vilayet ve İl Özel İdaresi Web Sitelerinde E-Katılım Olgusu". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 13, s. 55-80.
- Karlsson, M., Åström, J. & Jonsson, M. (2013). "Case Studies on e-participation Policy: Sweden, Estonia and Iceland". içinde Åström, J., Hinsberg H., Jonsson, M. E. & Karlsson, M. (Ed.), *Citizen Centric Eparticipation: A Trilateral Collaboration For Democratic Innovation*, Praxis Center for Policy Studies, Tallinn, Estonia.
- Li, B. (2010). "To "e-" or not to "e-" - Re-locating innovation in "electronic" decision-making". *Journal of eDemocracy*, 2(2), 145-161.
- Macintosh, A. (2004). "Characterizing E-Participation in Policy-Making". *Proceedings of the 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences* (s. 1-10). Hawaii: IEEE.
- Macintosh, A. & Whyte, A. (2008). "Towards an evaluation framework for eParticipation". *Transforming Government: People, Process & Policy*, 2(1), 16-30.
- Milakovich, M. E. (2010). "The Internet and Increased Citizen Participation in Government". *Journal of eDemocracy & Open Government*, 2(1), 1-9.
- Norris, D. F. (2007). "E-Democracy and E-Participation among Local Governments in the United States". içinde *E-Participation and E-Government: Understanding the Present and Creating the Future*. Report of the Ad Hoc Expert Group Meeting at Budapest, Hungary, New York: United Nations.
- Norris, D. F. & Reddick, C. G. (2013). "E-Participation Among American Local Governments". içinde Wimmer, M.A., Tambouris, E. & Macintosh, A. (Ed.), *Electronic Participation - 5th IFIP WG 8.5 International Conference*, ePart 2013 LNCS, Vol. 8075, s. 37-48, Koblenz, Germany: Springer.
- Odabaş, H. (2009). *E-Devlet Sürecinde Elektronik Belge Yönetimi*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Re, B. (2010). "Quality of (Digital) Service in e-Government". *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. University of Camerino, İtalya.
- Sanford, C. & Rose, J. (2007). "Characterizing e-Participation". *International Journal of Information Management*, 27(6), 406-421.
- Sæbø, Ø., Rose J. & Leif S. F. (2008). "The Shape of eParticipation: Characterizing an Emerging Research Area". *Government Information Quarterly*, Vol. 225, s. 400-428.
- Stahl, B. C. (2005). "The paradigm of E-commerce in E-government and E-democracy". içinde Huang, W., Siau, K. & Wei, K. K. (Ed.), *Electronic Government Strategies and Implementation*. Hershey: PA: Idea Group Publishing.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları.
- Uçkan, Ö. (2003). *E-devlet, E-demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması için Strateji ve Politikalar-I*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2010). *E-Devlet ve Yurttaş Odaklı Kamu Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Elektronik Kaynaklar

Clift, S. L. (2014). *E-Government and Democracy-Representation and Citizen Engagement in The Information Age*. <http://www.publicus.net>, Erişim Tarihi: 18.05.2014.

My Say MK, <http://www.miltonkeynes.gov.uk/positiveactivities>, Erişim Tarihi: 15.08.2016.

The Constitutional Council (2011). <http://stjornlagarad.is/starfid>, Erişim Tarihi: 18.08.2016.

The eRulemaking Initiative, <http://www.regulations.gov/aboutProgram>, Erişim Tarihi: 08.08.2016.

EKLER

EK-1: Anket Formu (Ön Yüz)

İyi günler,

Selçuk Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yön. A.B.D. Yüksek Lisans programı kapsamında “YÖNETİME KATILMADA ETKİNLİK İÇİN BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILMASI: E-KATILIM VE E-DEMOKRASİ BAĞLAMINDA KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ” konulu bir tez çalışması yürütmekteyiz. Bu araştırma yalnızca bilim insanları için yönetilen, tamamen bilimsel amaçlı bir çalışmadır. Çalışmanın hiçbir politik amacı veya içeriği yoktur. Ankete isim yazmanıza gerek yoktur. **Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar bilimsel kayda dönüşecektir. Bu nedenle lütfen soruları dikkatle okuyunuz ve anlayarak, hassasiyetle yanıtlayınız.**

Doç. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU - Arş. Gör. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU
Selçuk Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

TANIMLAR

1. E-Demokrasi: Demokratik karar alma süreçlerine katkıda bulunmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. Ayrıca, bilişim teknolojilerinden yararlanmak suretiyle halk ile kamu kurumları arasındaki ilişkilerin, vatandaşların katılımı ve kamusal hizmet sunumu açısından geliştirilmesini içermektedir.

2. E-Katılım: Bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla vatandaşların bireysel temelde, karar alma ve uygulama işlevleri başta olmak üzere diğer siyasal yapım ve uygulama sürecine ilişkin işlev, eylem ve işlemlere yön verebilme sürecini çevreleyen bir kavramdır.

Cinsiyet	Erkek <input type="checkbox"/>	Kadın <input type="checkbox"/>		
Yaş	18-25 <input type="checkbox"/>	26 -40 <input type="checkbox"/>	40> <input type="checkbox"/>	
Eğitim Durumu	Lise <input type="checkbox"/>	Önlisans <input type="checkbox"/>	Lisans <input type="checkbox"/>	Lisans üstü <input type="checkbox"/>
Mesleki Ünvan	Memur <input type="checkbox"/>	Uzman Yrd. <input type="checkbox"/>	Uzman <input type="checkbox"/>	Üst Düzey Yönetici <input type="checkbox"/>

Aşağıda e-demokrasi ve e-katılımla ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen her ifadeye okuyarak size en uygun gelen seçeneği çarpı işareti (X) ile belirtiniz ve tüm maddeleri cevaplayınız.

1) Aşağıdaki aygıtları hangi sıklıkta kullanırsınız?

Kullanma Sıklığı	Hiç	Çok Az	Fikrim Yok	Oldukça	Çok Fazla
Bilgisayar	1	2	3	4	5
İnternet	1	2	3	4	5

2) E-demokrasi ve E-katılım terimini biliyor musunuz?

Evet Hayır

3) **Yanıtınız evet ise, hangi yolla bilgi edindiniz?**

Medya Siyasiler Sosyal Çevre İnternet Diğer

Diğer ise lütfen belirtiniz:.....

4) Aşağıdaki e-demokrasi ve e-katılım alanlarından hangisi ya da hangileri hakkında bilginiz var?

	Hiç	Çok Az	Fikrim Yok	Oldukça	Çok Fazla
E-Oylama	1	2	3	4	5
E-Katılım	1	2	3	4	5
E-Mevzuat	1	2	3	4	5
E-Adalet	1	2	3	4	5
E-Arabuluculuk	1	2	3	4	5
E-Çevre	1	2	3	4	5
E-Danışma	1	2	3	4	5
E-Girişim	1	2	3	4	5
E-Dilekçe	1	2	3	4	5
E-Kampanya	1	2	3	4	5
E-Anket	1	2	3	4	5
E-Meclis	1	2	3	4	5

5) İnternetin, demokrasinin gelişimine katkı sağladığına inanıyor musunuz?

Evet

Hayır

EK-2: Anket Formu (Arka Yüz)

6) Yanıtınız evet ise, Türkiye'de e-demokrasi ve e-katılımın geliştirilmesi hususunda aşağıdaki ifadeleri ne kadar önemli buluyorsunuz?

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Karar verme süreçlerine vatandaşların katılımının artırılması	1	2	3	4	5
Karar verme süreçlerine tüm vatandaşların dahil edilmesi	1	2	3	4	5
Bilgilerin, fikirlerin doğrudan yayılmasını sağlama	1	2	3	4	5
Güçlü sosyal ağ grupları oluşturma	1	2	3	4	5
Politikacılar üzerinde denetimi arttırma	1	2	3	4	5

Diğer ise lütfen belirtiniz:.....

7) Türkiye'de e-demokrasi ve e-katılımın gelişmesini engelleyen sebeplerin hangisi olduğunu düşünüyorsunuz?

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İnternete erişim eksikliği	1	2	3	4	5
E-demokrasi hakkındaki bilgi eksikliği	1	2	3	4	5
Yönetimdeki alt yapı eksikliği	1	2	3	4	5
İnternet kullanımındaki bilgi güvenliğiyle ilgili eksiklikler	1	2	3	4	5
E-demokrasi ve e-katılım konusundaki mevzuat eksikliği	1	2	3	4	5
Vatandaşların siyasi süreçlere katılmayı reddetmeleri	1	2	3	4	5
Vatandaşların e-demokrasi ve e-katılım uygulanmasına yönelik şüphelerinin olması	1	2	3	4	5

Diğer ise lütfen belirtiniz:.....

8) Lütfen, e-demokrasi ve e-katılımın özelliklerini (boyutlarını) tanımlamak için katılıyorum ya da katılmıyorum şeklinde derecesine göre cevap veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
E-demokrasi ve e-katılım her kamu kurumunda bütüncül bir bilgi sisteminin gelişmesini öngörür.	1	2	3	4	5
Kamu kuruluşlarının tüm bilgi sistemlerinde, e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur.	1	2	3	4	5
Vatandaşların gereksinimleri ile ilgili konular elektronik olarak iletildiği zaman kamu kurumları çok daha iyi geri dönüş yapabilmektedir.	1	2	3	4	5
Kamu kuruluşları personelinin eylemlerinde ve onların koordine edilmesinde e-demokrasi ve e-katılım yerine getirilmesi gereken bir koşuldur.	1	2	3	4	5
E-demokrasi ve e-katılım vatandaşlar tarafından merkezi yönetimin kontrolünü güçlendirmektedir.	1	2	3	4	5
E-demokrasi ve e-katılımda vatandaşlar internet yoluyla siyasilere faaliyetlerini kontrol edebilir ve kendi görüşlerini ifade edebilirler.	1	2	3	4	5
E-danışmanlık, e-mevzuat ve e-dilekçe belediyelerin işlevini kontrol etmek için vatandaşlara yardımcı olmaktadır.	1	2	3	4	5
Kişisel veriler e-demokrasi ve e-katılım sisteminde korunmaktadır.	1	2	3	4	5
Kurumlar arası veri aktarımına, e-demokrasi ve e-katılım araçları yardımcı olmaktadır.	1	2	3	4	5
E-mevzuat kanununun uygulanmasını kolaylaştırır.	1	2	3	4	5
E-anket tamamen güvenilir ve geçerli bir uygulamadır.	1	2	3	4	5
E-demokrasi ve e-katılım vatandaşların demokrasi kurallarına olan güvenlerini artırır.	1	2	3	4	5
E-katılım siyasi kararları daha şeffaf hale getirir.	1	2	3	4	5

9) Aşağıda e-demokrasi ve e-katılımın dört temel boyutları verilmiştir. Lütfen bu boyutların önemine bakınız ve 100 puan üzerinden paylaşırma yapınız. (Örnek: Koordinasyon=25/ Kontrol=15/ Bilgi Paylaşımı= 35/ Şeffaflık=25; Toplam=100 gibi.)

Koordinasyon	
Kontrol	
Bilgi Paylaşımı	
Şeffaflık	

Teşekkürler